

A MÉDIA DIVATHULLÁMAI

© dr. Szalai András, Apológia Kutatóközpont, www.apologia.hu (v.2. 2014.07.08.)

A média folyamatosan gondoskodik az újabb és újabb divathullámokról, hiszen sikerregények, sikerfilmek végtelen sorát termeli, amelyek a fiatalokat szinte végtelen órákon át képesek lekötni – a Biblia olvasása helyett. Kérdés, hogy a hívő szülő és pedagógus vajon milyen stratégiát választ ebben a helyzetben?

1. A helyzet

A legtöbb keresztény szülő és hitoktató nyilván annak örülne, ha a fiatalok a sztárvorszos, mátrixos, gyűrűkurás, potteres, alkonyatos és más könyvek és filmek számtalan elolvasása és végignézése, kiegészítő szakkönyvek és rajongói weboldalak végtelen böngészése helyett *inkább a Bibliát* olvasnák. E filmek és könyvek világképe ugyanis vagy nyilvánvalóan *nem keresztény* (pl. Csillagok háborúja, Mátrix, Alkonyat), vagy *nem nyilvánvalóan keresztény* (pl. A Gyűrűk Ura, Harry Potter).

Ezért sok szülő, hitoktató és evangélista kizárólag *fenyegetést vagy akadályt* lát bennük, amelyektől a fiatalokat *óvni vagy tiltani* kell. Ezek a fiatalok körében népszerű filmek és könyvek azonban egész nemzedékek számára jelentenek izgalmas szórakozást, jópofa hobbit vagy éppen a hétköznapokból való menekülést. A legtöbb fiatal, ha el is tiltják tőle, másoktól hall róla, és ha nem akar kimaradni (kor)osztálytársainak beszélgetéseiből, előbb-utóbb valahol úgyis megnézi vagy elolvassa. Az a kérdés tehát, hogy mit tegyen a szülő vagy hitoktató korunk kulturális divathullámaival? Gátat emel ellenük, vagy meglovagolja őket?

2. A probléma

Pedagógiai szempontból az a kérdés, hogy a keresztény fiatalok „elszigetelése” a jövőben jó „szigetelést” jelent-e nekik? Ha a „világtól” teljesen elszakadva csak egyre mélyebbre süppednek saját gyülekezeti szubkultúrájukba, vajon mikor tanulják meg a kultúra jelenségeit *önállóan* értékelni? Mennyire lehet *tudatos és stabil* az értékrendszerük, ha mindig mások mondják meg, és csupán tekintélyi alapon, mi jó, és mi rossz? Ha kiábrándulnak egyházi szubkultúrájukból, miért ne dobnák ki a rosszal *együtt* a jót is?

Evangelizációs szempontból az a kérdés, hogy ezek a filmek és könyvek valóban csak egy-egy rivális világnézetet (pl. okkultizmust) propagáló médiumok, és valóban csak az evangélium elfogadásának akadályai?

3. A negatív hozzáállás

A szülő vagy hitoktató a világ újabb és újabb divatos hullámait illetően rendszerint két hozzáállás közül választ. Az egyik megközelítés egyoldalúan negatív, a hullámoknak gátat akar emelni:

- csak ördögi fenyegetést lát bennük, kiszolgáltatottnak érzi magát, és egyetlen eszköze a *tiltást*, illetve az *ijesztést* látja („Nem szabad megnézned!” „Ha elolvasod, akkor...”)
- ha azonban a szülő vagy hitoktató a fiatalokat eltiltja a körükben népszerű filmtől vagy könyvtől, anélkül, hogy ő maga is látta volna vagy elolvasta volna (sőt erre még büszke is), pontosan az ellenkezőjét váltja ki annak, amit el akar érni:
 - egyrészt nem tudja, miről beszél, így mind véleménye, mind véleményalkotási módszere *hiteltelenné* válik a fiatalok szemében
 - másrészt csak közli a saját ítéletét, ahelyett, hogy az ítéletalkotás folyamatába a fiatalokat is bevonná, és így azt az ítéletalkotás *megtanulásában* segítené.

4. A pozitív hozzáállás

Ez természetesen nem kritikátlan elfogadást jelent, hanem olyan megközelítést, amely a hullámokat meglovagolja:

- átlátja, hogy ezek a filmek és könyvek (néhány kivétellel) mindig negatív és pozitív, elutasítandó és elfogadható elemek *keverékei* (ezért is olyan vonzó)
- felismeri, hogy nem védeni kell tőlük a fiatalt, hanem *fel lehet használni* őket a fiatalok felkészítésére (a mai kultúrában való talpon maradásra)
- veszi magának a fáradságot, és a fiatalok körében népszerű filmeket és könyveket megnézi, elolvassa, hogy a felmerülő kérdéseket a fiatalokkal *együtt* megbeszélje
- így megfelelő kérdéseivel és élettapasztalataival *segíti* őket a gondolkodásban, a saját vélemény kialakításában és annak megvédésében.

5. Egy eset két megoldása

A két mentalitás összehasonlítására a legjobb példa a *Jézus Krisztus utolsó megkísértése* című film esete. A film megjelenésekor egyes amerikai keresztények tiltakoztak és nyilatkoztak, de sajnos nem értek el sokat. Csak még többen lettek kíváncsiak a filmre, és a Jézus-képük még távolabb került az evangéliumtól. Mások viszont a film megjelenése után nem sokkal, felkészült emberekkel showműsort készítettek, amelyben szakszerűen összehasonlították Kazantzakis regényét és

Scorsese filmjét egymással és a valódi evangéliumi történettel. Elemezték a művészi szabadság kérdését, meghúzták a történelem és a fikció határvonalát, végül pedig elmondták, hogy mi az, amit a kedves néző *biztosan tudhat* Jézus életéről, és honnan (Újszövetség).

6. A bibliai módszertan

Sok szülő és hitoktató látja úgy, hogy „csak a Biblia tiszta” könyv, és hogy más, „tisztátalan” forrást nem szabad, és nem is lehet felhasználni a fiatalok hitre és életre való nevelésében. A Biblia az igazság egyetlen isteni kinyilatkoztatása, tehát mit lehetne tanulni fénykardos űrlovagok, kiberpánkok és varázslótanoncok időnként horrorisztikus vagy okkult jellegű történeteiből? – kérdezik. Ezt az elvet azonban nyilván ők sem alkalmazzák következetesen, hiszen tudják, milyen sokat lehet tanulni a magyar népmesékből vagy Radnótitól.

De a Biblia talán nem tartalmaz magyarázatra szoruló történeteket *kommentár nélkül*? És nem azért teszi ezt, hogy *mi magunk* vonjuk le a megfelelő tanulságot? Mivel ehhez elengedhetetlen a Biblia teljes tanításának az ismerete, ezek a történetek az ember kegyes kliséit, istenképét megrázzák, az összefüggések keresésére indítanak, egyszóval *gondolkodni* tanítanak. Éppen azért, mert hiszünk, merhetünk gondolkodni. Bármin.

Ez a módszertan, úgy gondolom, jól alkalmazható azokra a filmekre és könyvekre is, amelyeket tudhatóan nem keresztények alkottak. Ezek is az élet alapvető kérdéseivel birkóznak, sok tanulságot nyújtanak, így sok ember életfelfogására hatnak pozitívan. Csak mert valamit rengetegen olvasnak, és divatosnak tekinthető, nem feltétlenül szörnyűség (bár van ilyen is). Az emberek többsége igenis szereti az értékes dolgokat, és azokat a legmeglepőbb helyeken is megtalálják (pl. az *Alkonyat* vámpíros lavasztorijaiban felfedezik az önuralom romantikáját, boldogan lázadva az egyszer használatos kapcsolatok ellen).

Félreértés ne essék: nem arról van szó, hogy mindent el *kell* a fiatalokkal olvasatni és minden filmet meg *kell* velük nézetni, hanem arról, hogy *ha már úgyis* elolvasták vagy megnézték, akkor *lehetséges és szükséges is* beszélgetni róluk! Ehhez persze fel kell készülni. A szülőnek és a hitoktatónak időt, energiát és pénzt kell rászánni, hogy ő maga tisztán láthasson, és a rábízott fiatalokkal bizonyos dolgokat meg tudjon láttatni. Ha ezt ő nem teszi meg, majd megteszi más – de a felelősség attól még az övé marad.

7. Megközelítési alapelvek

Könyv- és filmkritikai elemzéseinket és a beszélgetést segítő segédanyagainkat elsősorban azok a szülők és hitoktatók fogják hasznosnak találni, akik egyetértéssel a következő megállapításokkal és alapelvekkel:

- a fiatalok ebben az időnként gonosz és sötét világban élnek, ezért sok mindentől meg kell őket védeni, és bizonyos dolgoktól el kell őket tiltani (pl. drogok, pornográfia, erőszak)
- ugyanakkor fel is kell őket készíteni arra, hogy a kultúrájukban hívőként talpon maradjanak, hogy ebben a világban ne evilág szerint éljenek
- a felkészítés része, hogy megismerjék kultúrájukat, annak pozitív és negatív oldalait, termékeit (különben csak fura alakok maradnak, akik senkihez sem tudnak kapcsolódni, és akikhez senki sem tud kapcsolódni)
- sőt megtanuljanak mind ellenállni a negatív nyomásnak, mind helytállva, sőként és világhosszágként pozitívan hatni a környezetükre
- ha gondolkodásra és mások elgondolkodtatására képessé válva nőnek fel, akkor saját maguktól is megfelelően fogják tudni értékelni a saját nemzedékük újabb és újabb kihívó kulturális jelenségeit,
- sőt keresztény értékrendjüket a kortársaiknak, illetve saját gyermekeiknek is megfelelően tovább tudják adni
- illetve azok az ifjúsági lelkipásztorok és evangélisták, akik mindezen túl azt is felismerték, hogy
- az örök evangéliumot a mai fiatalok számára érthetően kell elmondani
- ehhez kapcsolódási pontként, illusztrációként vagy kontrasztként jól fel lehet használni az éppen divatos filmek, könyvek egy-egy jelenetét, érdekes tanulságát, híres mondatát, szókincsét stb.
- a hallgatóság pozitívan értékeli, ha az evangélista nem csak azt a világot ismeri, amelybe másokat meghív, hanem azokat a világokat is, amelyekben mások élnek.

8. Mindenkinek mindenné válva

Film- és könyvelemzéseink azoknak szólnak, akik bibliai világnézetük alapján érdeklődéssel figyelik kultúránk jelenségeit és trendjeit, ráadásul Pál apostol lelkülete is él bennük („Mindenkinek mindenné lettem, hogy mindenképpen megmentsek némelyeket”, 1Kor 9:22). Nem valószínű, hogy Pál apostol ma Obi-van Kenobinak öltözne, vagy a gyülekezeteknek írt leveleit azzal zárná, hogy „Az Erő legyen veletek!”, de az biztos, hogy valamiképpen „sztárvorszosnak sztárvorszos-sá” lenne, csak hogy az végre megértse az evangéliumot. Hogyan tenné?

Talán úgy, ahogy Athénban tette (lásd Csel 17. fejezet). Megkereste a kapcsolódási pontot:

- görögül beszélt (az ő nyelvükön)
- elismerte vallási buzgalmukat (értsd: az indítékaikat, bár háborgott a lelke a bálványok miatt)
- tudta, hogy ők is megtapasztalták a Gondviselőt (és hogy régi héber történetekkel nem tudtak volna mit kezdeni)

- ismerte, sőt érvelésébe beépítve idézte a filozófusaikat (bár nem voltak ihletettek, igazságokat is mondtak)
- és azt is tudta, hogy azok mit nem tudnak, és jelenlegi gondolkodásmódjuk miatt min fognak kiakadni: Isten egy napon ítélni fog az életük felett, méghozzá Krisztus által, aki feltámadt a halálból.

Pál pontosan tudta, hogy az athéni görögök között mit használhat fel a lelki hídépítésre, és hogy ez a híd emberileg hol fog véget érni (ítélet, feltámadás témája). A többség ott is hagyta – de nem mindenki. És ők megismerték az ISMERETLEN ISTEN-t, mert volt valaki, aki *ennyire* közel vitte hozzájuk.

Kérdés, hogy ma a sztárvorszos, szupermenes, gyűrűkurás, harrypotteres, mátrixos, vámpíros, szerepjátékos és más világokban élő fiataloknak ki mondja el az evangéliumot

- az ő nyelvükön, tehát korosztályuk és kedvenc filmjeik, könyveik szókincsét felhasználva
- fel- és elismerve keresésüket, illetve kedvenc filmjeik, könyveik jó, tanulságos, pozitív oldalait
- ismerve, sőt felhasználva kedvenc filmjeik, könyveik nagy alakjait, jeleneit és tanulságait
- felismerve azokat a lelki szükségeket, amelyeket ezek a filmek és könyvek kielégíteni igyekeznek
- és tudva, hogy mi az, ami a Bibliában mindennél ezerszer fantasztikusabb, mert IGAZ.